

Igen Tisztelt Elnök Úr és Főtitkárhelyettes Asszony! Tisztelt Akadémikus Urak! Tisztelt Rektor Úr, Rektorhelyettes Úr, Dékán Asszony, Dékán Urak! Tisztelt Vezérigazgató Úr, Polgármester Úr! Kedves Ünneplő Közösség!

A Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Tudományos Bizottsága nevében tisztelettel köszöntöm a megjelenteket az Akadémiai Emlékerdőnél!

Csaknem negyed évszázada ezen a helyen is emlékezünk arra, hogy egy példamutató mecénás, a hazájáért aggódó és tenni akaró gróf Széchenyi István birtokainak egyévi jövedelmét ajánlotta fel a pozsonyi diéta kerületi ülésén egy létesítendő Tudós Társaság céljára. Az Akadémiai Emlékerdő gondolatát 24 évvel ezelőtt karolta fel Solymos Rezső Széchenyi-díjas erdész akadémikus, akinek kezdeményezésére 2000-ben – a Magyar Tudományos Akadémia alapításának 175. évfordulóján – elültetésre került az első 175 hársfa. Azóta minden évben elzarándokolunk ide, hogy újabb és újabb fácskák telepítésével emlékezzünk a magyar nyelv ápolása és a magyar tudományosság művelése szempontjából oly kiemelkedő jelentőségű, a mai napig is párját ritkító tettről.

Az Akadémiai Emlékerdő felépítése sajátos, nem mondható szokványosnak. A kislevelű hársakból álló fasorok legyezőszerűen nyílnak, ezzel is hirdetik a tudomány nyitottságát, világot átfogó és az emberiséget szolgáló szerepét, nemzetközi jellegét. Az alakzat kezdőpontja egy történelmi jelentőségű helyre, a vasfüggönyön ütött határátkelőre és ezáltal arra a Nyugatra mutat, amely gróf Széchenyi István gondolkodását és cselekedeteit alapvetően befolyásolta, akinek munkásságát hevesen átszötte az Európához tartozás iránti vágy, a nyugattól való tanulás. A mérnöki módon megtervezett Emlékerdő helyének kiválasztása kapcsolódik Széchenyi szellemiségéhez, aki szerint „Ki fákat ültet, előre tudhatja hihetőleg, mely növények lehet s lenni fog, ha azon helyet, hova ülteti, előbb gondosan megvizsgálja. Így a nemzetek növést, kifejlődését s éltek hosszát is néminemű igazsággal előre jövendölhetni, ha alapjuk vagy szellemek miségét szorgalommal nyomozzuk, s azt átlátni lelki erőnk megengedi – vagy inkább, ha testi gyáva létünk lelkünk tehetségét nem gátolja.”

De miért is kislevelű hársakból létesült az Akadémiai Emlékerdő, miért ezt a fafajt választották? A germánok és a szlávok által szent faként tisztelt hársak a magyar történelemben is jelentős szereppel bírnak. Az urali őshazában eleink már ismerték a sok száz évet megérő kislevelű hársat, aminek fáját faragásra, háncsát kötözésre, virágát gyógyításra használták. Itt, a Kárpát-medencében ez a hársfaj a reneszánsz és a barokk kor jellemző fafaja volt a kertépítészetben, az első fasort Mátyás király visegrádi palotakertjében is kislevelű hársakból ültették. Ettől kezdve a hársfasor a magyarságnak is kedvence lett, a későbbi századokban, különösen a 17. és 18. században egyre hosszabb és hosszabb hársfasorokkal találkozhattunk szerte az országban. I. Rákóczi György épp olyan szívesen üldögélt száz hársfából telepített zborói fasora alatt, mint Mátyás király Visegrádon, leveleit is e hársaktól indítatva

keltezte: „Datum Zboroviae sub centum tiliis”. II. Rákóczi Ferenc – elődje példáján, a hársak iránti tiszteletből – szintén hasonlóképpen datálta leveleit: „Datum sub tilia nostra Bajmocziensis”. A Moson megyei Köpcsény Eszterházy-kastélyparkjában, a Lippay György által létesített pozsonyi érsekkertben, vagy a Bánffy-család régi fészkében, a bonchidai kastély parkjában található hársfasorokon túl számunkra a legfontosabb a nagycenki kastély bejárata elől induló, az 1750-es évek közepe táján mintegy 600 hársfából gróf Széchenyi Antal felesége, Barkóczy Zsuzsanna által ültetett kettős fasor, az allée vert tipikus példája. E fasor történelmi jelentőségére Kaán Károly erdész akadémikus hívta fel a figyelmet, miszerint „amely mellett nem egyszer haladt el a hazája sorsa fölött való tépelődéseivel és maró gondjával gróf Széchenyi István, a legnagyobb magyar”. Az önmarcangoló, de hazájáért mindenképpen tenni akaró gróf elképzeléseinek megvalósulásában, ha esetenként bizonytalan is volt, azért folyvást bízta magát: „A’ kiseded Makkbul, ha nem romlott, idővel termő Tölgyfa lessz, csak senki el ne gázolja.”

Tisztelt Ünneplő Közösség!

1825. november 3-án Fertőszentmiklós szülötte, Felsőbüki Nagy Pál, a rendi ellenzéki vezéralakja tartotta azt a beszédet, amely gróf Széchenyi Istvánt nevezetes felajánlására ösztönözte. De Széchenyit elgondolásaiban, tetteiben egy neves férfiakból álló baráti kör is támogatta, többek között gróf Desseffy József, gróf Andrássy György, Vay Ábrahám, gróf Károlyi György, gróf Esterházy Mihály, báró Wesselényi Miklós és az Akadémia későbbi elnöke, Teleki József. Viszont nem szokás megemlíteni, hogy a gróf mögött állt még valaki, aki alapvetően befolyásolta elhatározásait, cselekedeteit, tetteit. Ő gróf Seilern Crescence, a rajongva vágyott hitves, akinek Széchenyi 1825. október 22-én ezt írta: „Ön már eddig jobb emberré tett; ó, bár csak egyszer honfi- és embertársaimnak igaz szolgálatot tehetnék ... az az Ön műve volna.” S nem egészen két hét múlva megtörténik a nemes felajánlás a Tudós Társaság létesítése céljára. E gesztus egyaránt szólt a hitvesnek és a nemzetnek!

A feleség, Széchenyi szíve választotta is kivette részét az ország szépítésében, fásításában. A Jelenkor folyóirat 1846. évi márciusi számában az alábbi tudósítás olvasható: „Míg Széchenyi gróf fáradoz a nagy kezdet valósítása körül, azalatt neje Pesten az első fáját ülteti be az új közsétatérnek, mellynek alapítója ugyanazon dicséretes magyar: tett és szó embere. Azon pillanatban midőn mártius 3-kán, a’ grófnő a’ fát ezen szóval: **virulj!** a’ földbe ülteté mozsárdurrogások rázták meg a léget ’s hangos népörömkialtozás zendült meg.” A Szabadság téren, az első pesti sétatéren történt faültetés emlékét ma díszkút őrzi, azzal az egyszavas felirattal, amelyet a most elültetésre kerülő 199. hársfának, a majd’ kétszáz esztendő Magyar Tudományos Akadémiának és évezredes nemzetünknek is kívánhatunk: **Virulj!**